

2024-06-19

Yttrande av Judiska Centralrådet över redovisningen av uppdrag om att lämna förslag om organisationsförändring gällande Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) och Myndigheten för stöd till trossamfund (SST)

Judiska Centralrådet (JC) har beretts möjlighet att yttra sig över redovisat förslag om organisationsförändring gällande MUCF och SST och besvarar härmed de två specifika frågorna som ställts av regeringen i remissmissivet.

Utgångspunkten för JC:s ställningstagande är att MUCF:s och SST:s uppgifter ska utföras med bibehållen kvalitet och effektivitet, i enlighet med regeringens instruktion till myndigheterna beträffande uppdraget att lämna förslag på hur SST:s uppgifter kan överföras till och inordnas i MUCF

Lämpligheten i att genomföra förslaget att SST:s uppgifter överförs till och inordnas i MUCF

JC anser att det är avgörande för upprätthållandet av trossamfundens verksamhet samt möjlighet att bidra till civilsamhället i stort, att det även framledes finns en myndighet med expertis och förståelse för trossamfundens unika behov och förutsättningar samt gedigen insyn i och kunskap om hur trossamfunden och deras unika samhällsfunktion kan främjas. För att kunna främja såväl som granska trossamfunden krävs en nära, tillitsfull och regelbunden kontakt med dessa. En grundförutsättning är myndighetens spetskompetens för att bedöma såväl trossamfundens behov som deras efterlevnad av demokratikriteriet och att kunna ta till vara deras förtroendekapital och kontaktytor gentemot stora som små församlingar, inte minst i händelse av kris. Denna förståelse för trossamfundens funktion och verksamhet måste finnas inte minst hos ledningen för myndigheten.

Avgörande för den berörda myndighetens framgångsrika hantering av och samarbete med trossamfunden är att utveckla och implementera konstruktiva och robusta rutiner för att hantera bidragsansökningar.

Med hänsyn tagen till hur synergier, effektivitet, rättssäkerhet, kort- och långsiktiga kostnader och samhällsintressen skulle påverkas genom de alternativa organisatoriska lösningar som redovisats av myndigheterna, blir JC:s slutsats att SST:s förslag med ett centrum för trossamfunden placerat hos MUCF men med bibehållen funktion och rutiner i linje med SST:s nuvarande roll, är den mest konstruktiva lösningen

JC ser fördelar med att samla spetskompetens inom en bredd av civilsamhällesfrågor under samma tak i syfte att effektivisera och i viss mån potentiellt kvalitetsförbättra viss administration, men bedömer att bibehållandet av denna kompetens förutsätter en myndighet som behåller sin ursprungliga attraktionskraft som arbetsgivare genom att värdesätta och ge utrymme för anställda och potentiella nyrekryteringar att skapa och följa arbetssätt och rutiner som bäst gynnar måluppfyllelsen med utgångspunkt i den specifika kompetensen och beprövad erfarenhet. I linje med den grundlagsstadgade religionsfriheten.

Synpunkter på myndigheternas bedömningar och konsekvensanalyser

Synpunkter på MUCF:s bedömningar

- JC är generellt positiva till att utnyttja synergier genom att samla myndigheterna under samma tak, i linje med MUCF:s bedömning. På en principiell nivå kan vi instämma i att en sammanslagning kan medföra minskad sårbarhet och ökad stabilitet. Dock anser vi att SST:s spetskompetens och trossamfundens unika behov och förutsättningar ger vid handen att en sammanslagning riskerar att samtidigt inverka negativt på organisatorisk stabilitet och kvalitet i arbetet.
- JC instämmer i att MUCF kan gynnas av att ta del av SST:s utarbetade strukturer och samverkansformer genom interreligiösa råd och liknande. Men en gemensam röst får inte innebära ett komprometterande av rutiner och tillvägagångssätt som är skraddarsydda för den unika organisationsform som trossamfunden utgör. Ömsesidigt utbyte och tillvaratagande av information förutsätter inte nödvändigtvis en sammanslagning av verksamheter.
- JC delar ej MUCF:s bedömning att handläggning av statsbidrag bör skiljas från främjandeverksamhet i denna specifika kontext rörande förhållandet mellan MUCF och SST, utifrån respektive myndighets funktion och spetskompetens.
- JC har ej en odelat positiv bild av MUCF:s kontroll och granskning av statsbidrag. Myndighetens handläggning av organisationsbidrag till Judiska

Ungdomsförbundet för verksamhetsåret 2023 vittnade om bristande kommunikationsrutiner hos myndigheten, otydligt ställda krav samt bristande vägledning i samband med kompletteringar av ansökan. Handläggningen utmynnade i avslag från MUCF som JUS bestred på goda grunder enligt juridisk expertis som konsulterades. Enligt JC:s bedömning äventyrade MUCF:s hantering av statsbidraget grundförutsättningarna för organiserat judiskt ungdomsliv i Sverige under ett års tid.

- JC instämmer att MUCF har stor erfarenhet av att bedöma och hantera demokrativillkoren men vill samtidigt betona att MUCF ej har erfarenhet eller spetskompetens för att applicera demokrativillkoren på trossamfundens verksamhet som även omfattas av grundlagsskyddad religionsfrihet.
- JC ställer sig frågande till att saklighet och opartiskhet inte skulle kunna ifrågasättas även då handläggning av ansökningar respektive främjandearbete är åtskilda.
- JC delar inte MUCF:s bedömning att en inkorporering av SST:s verksamhet i MUCF:s organisationsstruktur skulle ge flest synergier per automatik. Ett sammangående är av skäl som beskrivs i detta yttrande komplext. Att reducera SST:s kärnverksamhet till en enhet på myndigheten riskerar leda till en förlust av kompetenser och rutiner som utvecklats särskilt anpassade till trossamfundens förutsättningar.
- JC delar inte MUCF:s bedömning att handläggningen av statsbidragen nödvändigtvis blir mindre trovärdig om handläggningsrutinerna skulle skilja sig åt på ett eller fler plan mellan organisationsformer som hanteras av olika sektioner/centra hos myndigheten. Trovärdigheten bottnar till stor del i förutsägbarhet och erfarenhetsbaserad rättssäkerhet erfar JC.
- JC har viss förståelse för MUCF:s farhågor att parallella organisationer riskerar medföra konfliktrisker och samarbetssvårigheter men anser att det är lika möjligt att utgången blir den motsatta, nämligen att skräddarsydda lösningar i parallella och specialiserade strukturer med hög träffsäkerhet - och därmed effektivitet - minskar frustration och konfliktytor inom organisationen.

Synpunkter på SST:s bedömningar

- JC delar SST:s bedömning att en sammanslagning innebär stora risker inklusive ett äventyrande av statens numera goda relationer till trossamfunden.
- JC delar SST:s uppfattning att den mest konstruktiva lösningen vid en omorganisation vore att inrätta ett center för trossamfundsfrågor under MUCF och på så vis göra synergi- och effektivitetsvinster. Detta förutsatt att SST:s rutiner för bidragsgivning även relativt säkerhetshöjande åtgärder kan fastställas vara effektiva och robusta.

- JC instämmer i SST:s betonande av behovet av sakkunskap för effektiv bidragshandläggning.
- JC vill liksom SST betona den känsliga relationen mellan stat och trossamfund, jämfört med övriga civilsamhället och därmed behovet av att hantera denna relation i särskild ordning, med garanterat beaktande av skyddet för religionsfriheten enligt regeringsformen samt Europakonventionen, samt tolkning av demokrativillkoren i enlighet med Europadomstolens praxis. Härvidlag instämmer JC i SST:s bedömning att om trossamfund skulle hanteras på exakt samma vis som andra civilsamhällesorganisationer så skulle dialog och bidragshantering för trossamfundet undermineras.
- JC bedömer att en inordning av trossamfundsfrågor i en annan myndighet skulle riskera att signalera en nedprioritering av dessa frågor.
- JC ställer sig liksom SST positivt till att ett särskilt beslutsorgan med ledamöter utsedda av regeringen införs i SST för att tillförsäkra nödvändig spetskompetens för prövning av frågor om bidragsberättigade.
- JC instämmer att utvecklandet av en effektiv, rättssäker och träffsäker bidragshantering för säkerhetshöjande åtgärder förutsätter samlad kompetens om säkerhetsfrågor och trossamfund samt fortsatt samarbete med polismyndigheterna. JC anser därutöver att en uppföljning och utvärdering av nuvarande bidragsordning för säkerhetshöjande åtgärder är nödvändig.
- JC delar SST:s bedömning att det finns fördelar med att främjandearbete och bidragshantering ej är åtskilda. Utöver att kopplingen framgår av SST:s instruktion instämmer JC i att ett integrerat arbetssätt främjar tillit och kunskap som är nödvändig för framgångsrik bidragshantering och välfungerande kommunikation och krisberedskap/krishantering. JC instämmer i SST:s bedömning att verksamhetsbesök främjar såväl relationsskapande, kris- och konflikthantering som möjligheter till tidig upptäckt av missförhållanden och bidragsfusk.
- JC stödjer SST:s bedömning att det finns behov av att utveckla de egna processerna kring bidragshantering och att det kan vara gynnsamt att utveckla processerna med stöd av MUCF, dock utan att nedmontera befintliga fungerande rutiner och sakkunskap.
- JC anser att det är angeläget att kunna inkludera MUCF:s målgrupp i arbetet med krisberedskap och totalförsvaret, dock utan att förminska trossamfundets särskilda roll i detta avseende.

Aron Verständig

Charlotte Manderman

Ordförande

Politisk handläggare